

Nr 13

Utbildningsutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1974/75 till högre utbildning och forskning jämte motioner.

Centrala myndigheter m. m.

1. Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1974: 1 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna E 1—E 4 (s. 205—210) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 11 836 000 kr.,
2. till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* ett reservationsanslag av 2 075 000 kr.,
3. till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* ett förslagsanslag av 3 150 000 kr.,
4. till *Nämnden för socionomutbildning* ett förslagsanslag av 1 482 000 kr.

Universiteten m. m.

2. Vissa gemensamma universitetsfrågor. Kungl. Maj:t har under rubriken Vissa gemensamma frågor (s. 211—230) behandlat universitetsfrågor av allmän karaktär.

Motionerna

1974: 771 av fru Sundberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att försöksverksamheten med vidgat tillträde enligt 25/5-regeln utökas att under tre år gälla samtliga ämnen vid våra universitet och högskolan i Linköping med början läsåret 1974/75,

1974: 1030 av herr Danell (m) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av en framtida verksamhet på högskolor och universitet med samma inriktning som nu pågående försöksverksamhet med studie- och yrkesorientering på grundskola och gymnasium (yrkandet 2),

1974: 1058 av fröken Rogestam (c) och fröken Eliasson (c) vari hem-

ställs att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att på särskild framställning medge att subventionering jämväl får utgå till sådan restaurangverksamhet som bedrivs i s. k. länefinansierade lokaler vid universitet och högskolor,

1974: 1395 av herr Nyquist (fp) i vad avser hemställan att riksdagen vid behandlingen av anslagsfrågor för högre utbildning och forskning anvisar ytterligare 1 000 000 kr. till universitetskanslersämbetet för utveckling av deltids- och alternativkurser vid filosofisk fakultet (yrkandet 1),

1974: 1400 av herr Strindberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att samtliga universitetsrestauranger oberoende av finansieringsform skall erhålla måltidsubventioner i enlighet med universitetsrestaurangkommitténs förslag.

Utskottet

Under 1960-talet fram till läsåret 1968/69 ökade tillströmningen till universitet och högskolor mycket kraftigt, från ca 8 000 till inemot 30 000 årligen nyinskrivna studerande. Därefter har en minskning av tillströmningen skett. Minskningen faller i huvudsak på de filosofiska fakulteterna.

Universitetskanslersämbetet har nyligen publicerat en rapport om grundläggande utbildning vid filosofisk fakultet (UKÄ-rapport nr 5 år 1974). Den ingår i en serie rapporter som redovisar problem, resultat och analyser i anslutning till uppföljning och utvärdering inom universitets- och högskolesektorn.

I rapporten redovisas bl. a. uppgifter om studerandeutvecklingen vid filosofisk fakultet sedan år 1969 fram till höstterminen 1973. Under höstterminen 1969 och vårterminen 1970 skrevs sammanlagt 18 633 studerande in för första gången vid filosofisk fakultet. Uppgifterna avser nyinskrivningar per den 15 september respektive 6 februari. Motsvarande inskrivningstal för läsåret 1972/73 är 14 753. Nedgången i inskrivningarna ligger på höstterminerna, medan vårterminerna visar en ökning och relativt sett ökat sin andel av antalet inskrivna från 18 till 29 procent mellan läsåren 1969/70 och 1972/73. Från höstterminen 1969 till höstterminen 1973 har antalet nyinskrivna minskat från 15 400 till 9 700 eller med 37 procent.

De studerandes fördelning på fakulteter visar endast mindre förändringar under perioden. Av de nyinskrivna kommer 15—20 procent till matematisk-naturvetenskaplig fakultet, drygt 50 procent till samhällsvetenskaplig fakultet och omkring 30 procent till humanistisk fakultet.

När det gäller de studerandes ålder konstateras i rapporten att med minskningen av de nyinskrivna vid filosofisk fakultet följt en förändring i ålderssammansättningen som enklast beskrivs så att det är ungdomsdelen av studerande som står för hela minskningen. Det föreligger

med andra ord en minskad benägenhet hos dem som kommer från gymnasieskolan att direkt gå över till studier vid filosofisk fakultet.

Den ojämna fördelning mellan könen inom olika ämnesområden som tidigare konstaterats har under de fyra åren med den nya studieordningen vid filosofisk fakultet inte genomgått några avgörande förändringar. Man konstaterar i rapporten att det fortfarande råder en mycket sned könsfördelning även om man kan se en tendens till minskad kvinnodominans vid humanistisk fakultet och en ökad andel kvinnor vid samhällsvetenskaplig och matematisk-naturvetenskaplig fakultet.

Enligt en nyligen publicerad undersökning som genomförts av prognosinstitutet vid statistiska centralbyrån (SCB) är antalet studerande som lämnar filosofisk fakultet utan att avlägga examen betydande. Av de studerande som skrevs in hösten 1969 var endast ca 40 procent närvarande vid filosofisk fakultet hösten 1972. Bland dem som lämnat filosofisk fakultet före hösten 1972 hade mindre än 5 procent avlagt examen. Till en del är avgången före examen en följd av att många studerande aldrig haft för avsikt att studera fram till en hel examen. Denna utveckling ser universitetskanslersämbetet som ett resultat bl. a. av ett ökat utbud av kortare utbildningsvägar. En annan faktor bakom avgången från filosofisk fakultet är att en del nyinskrivna övergår till någon annan utbildning. Den förändrade arbetsmarknadssituationen för examinerade från filosofisk fakultet har också angivits som orsak till att en ökande andel avbryter studierna och lämnar fakulteten utan examen.

Inför läsåret 1973/74 utfärdades nya föreskrifter för tilldelning av lärarkrafter vid de filosofiska fakulteterna. Det nya systemet bör enligt propositionen 1974: 1 medföra att förändringarna i omfattningen av lärarresurserna från ett läsår till nästa begränsas. Departementschefen räknar därför med att särskilda åtgärder av det slag som vidtagits åren 1972 och 1973 för att dämpa verkningarna för lärarpersonalen av ett minskat studerandantal inte skall erfordras kommande budgetårsskifte.

Utskottet delar Kungl. Maj:ts uppfattning att universitetskanslersämbetet bör ges viss möjlighet att tilldela universitetet i Umeå, högskolan i Linköping och universitetsfilialerna lärarresurser utöver vad som följer av bestämmelserna om universitetsautomatiken. Utskottet kommer vid berörda avlöningsanslag att tillstyrka även Kungl. Maj:ts förslag i övrigt om medelsanvisningar för kvalitativa förstärkningar av den grundläggande utbildningen vid filosofisk fakultet, nämligen sammanlagt 1 250 000 kr. för dels förstärkning av kursanslagen för de små ämnesområdena, dels en intensifiering av den första terminens undervisning i tyska, engelska och franska.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 har universitetskanslersämbetet föreslagit att 1 milj. kr. anvisas för förstärkning av

lärrarresurstilldelningen i studiekurs enligt alternativt utformad studieplan och för utbildning i långsam studietakt för bl. a. deltidsstuderande. Av beloppet avser 380 000 kr. humanistisk fakultet, 424 000 kr. samhällsvetenskaplig fakultet och 196 000 kr. matematisk-naturvetenskaplig fakultet. I motionen 1974: 1395 yrkas att riksdagen anvisar medel i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag.

Det pedagogiska förnyelsearbete som pågått sedan den nya studieordningen vid filosofisk fakultet infördes år 1969 har bl. a. varit inriktat på att finna nya utbildningsalternativ. Sålunda har alternativa studiekurser tillkommit, ofta i form av s. k. yrkesinriktade studiekurser. Antalet sådana har från höstterminen 1969 ökat från två studiekurser med fem kurstillfällen i landet till 25 alternativ och 92 kurstillfällen höstterminen 1973.

I universitetskanslersämbetets förutnämnda rapport anføres att en slutsats som kan dras av de data som hittills kommit fram är att den studieorganisation med längre sammanhållna linjer som infördes år 1969 framför allt tog sikte på andra studerandekategorier än dem som nu söker sig till de filosofiska fakulteterna. Utskottet delar ämbetsverkets och motionärens uppfattning att det är angeläget att man genom olika åtgärder söker möta de speciella behov och önskemål som följer med att nya studerandekategorier — förvärvsarbete och äldre studerande — söker sig till de filosofiska fakulteterna. Med hänsyn till det statsfinansiella läget har utskottet emellertid funnit sig böra avstyrka den ytterligare resursförstärkning som föreslagits i motionen 1974: 1395 yrkandet 1. Hemställan i anledning av detta yrkande gör utskottet i det följande under punkterna 3, 6 och 9.

Sedan höstterminen 1969 gäller särskilda bestämmelser om försöksverksamhet med vidgat tillträde till högre utbildning (SFS 1969: 68, ändrad senast 1973: 675). För att få studera enligt bestämmelserna om vidgat tillträde krävs att man fyllt 25 år, varit yrkesverksam under minst fem år, uppfyller särskilda förkunskapskrav som anges i normalstudieplanen för den studiekurs man vill läsa samt att man har de övriga förkunskaper som krävs för att man skall kunna tillgodogöra sig undervisningen. Höstterminen 1973 ingick följande ämnen i försöksverksamheten, nämligen biologi 10 poäng, engelska, företagsekonomi, idé- och lärdoms historia, informationsbehandling, kemi, matematik, nationalekonomi, pedagogik, psykologi, samhällskunskap, sociologi, statistik, statskunskap, administrativ teknik, arbetsmarknadsteknik med personaladministration, dramatik, informationsteknik, miljövård, u-landsfrågor och biståndsteknik samt undervisningsteknologi.

I motionen 1974: 771 föreslås att försöksverksamheten utvidgas att under en treårsperiod räknat fr. o. m. läsåret 1974/75 avse samtliga ämnen vid universiteten och vid högskolan i Linköping. Utskottet crinrar om att ett av kompetensutredningen framfört förslag om utvidgning av ifrågavarande försöksverksamhet att omfatta all högre utbildning be-

handlades i propositionen 1972: 84 angående gymnasieskolans kompetensvärde. Dåvarande departementschefen kunde inte ansluta sig till utredningsförslaget med hänsyn bl. a. till att frågan om de särskilda behörighetsvillkorens utformning för olika utbildningsvägar inte var löst. Detta spörsmål behandlas nu av kompetenskommittén. Enligt den nämnda propositionen borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall pröva huruvida en utvidgning bör göras av det antal utbildningar som på gällande villkor skall stå öppna för studerande utan skolmässig behörighet. Riksdagen anförde inte någon erinran häremot. Kungl. Maj:t har därefter uppdragit åt universitetskanslersämbetet att inkomma med förslag om utökning. Med hänsyn härtill anser utskottet, som delar motionärernas uppfattning att försöksverksamheten bör kunna utvidgas att inrymma flera ämnen än i dag, att motionen 1974: 771 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1972/73 redogjorde universitetskanslersämbetet för de mål och principer som borde gälla för studievägledningen inom universitets- och högskolesektorn. Det övergripande målet angavs därvid vara att ge de studerande underlag för studievalet med beaktande av såväl deras förutsättningar och intressen som arbetsmarknadsutvecklingen samt att bistå dem vid studiernas uppläggning och genomförande. Ämbetet redovisade också ett treårsprogram för utbyggnad av studievägledningen vid universitet och högskolor, vilket vid dåvarande studerandeantal innebar en förstärkning med 2,7 milj. kr. per år. I betänkandet 1972: 30, vilket godkändes av riksdagen, framhöll utbildningsutskottet att den fortsatta utbyggnaden borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med universitetskanslersämbetets plan. Med anledning av det minskade antalet studerande vid de filosofiska fakulteterna har ämbetsverket reviderat den ursprungliga planen. Ett fullföljande av planen i vad gäller resurserna för studievägledning vid universitetens förvaltningar och vid de tekniska fakulteterna kräver enligt propositionen ett tillskott av 1 362 000 kr., vilken förstärkning föreslås komma till stånd genom omfördelning av det överskott som finns vid de filosofiska fakulteterna. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts nu ifrågakvarande förslag. Utskottet vill emellertid stryka under vikten av att man genom olika åtgärder i möjligaste mån begränsar friställningen av studievägledare vid de filosofiska fakulteterna. Detta bör kunna ske bl. a. genom att medel för studievägledning vid förvaltningarna i betydande omfattning tas i anspråk för studievägledningsändamål på institutionsnivå.

Med anledning av yrkande i motionen 1974: 1030 får utskottet erinra om att föredragande statsrådet i propositionen 1973: 1 bil. 10 framhöll att yrkesvägledningen ställer helt andra krav på sina utövare än den ämnesinriktade studievägledningen och att den nuvarande uppdelningen av funktionerna bör behållas intill dess möjligheter finns att ge studievägledarna adekvat utbildning även för yrkesvägledning.

I sin anslagsframställning framhåller universitetskanslersämbetet att man i studievägledningsarbetet under senare år alltmer kommit att uppmärksamma sysselsättningsproblemen och de studerandes svårigheter vid utträdet på arbetsmarknaden. Ämbetsverket arbetar för närvarande på ett utbildningsprogram för studievägledarna som syftar till att göra dem mer skickade att förmedla viss yrkeslivsinformation till de studerande. Universitetskanslersämbetet avser vidare att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen ta ställning till vilka yrkesvägledande uppgifter som kan fullgöras av universiteten samt vilken arbetsfördelning som bör gälla mellan förvaltningar och institutioner. Med hänsyn till det inom universitetskanslersämbetet pågående arbetet anser utskottet att riksdagen bör avslå motionen 1974: 1030 yrkandet 2.

Enligt gällande riktlinjer för subventionering av restaurangverksamheten vid universitet och högskolor (jfr prop. 1967: 104 s. 46, SU 1967: 88, rskr 1967: 203) svarar staten för kapitalkostnaderna och kostnaderna för en första uppsättning av inredning och utrustning. En av universitetsrestaurangkommittén genomförd studie av olika driftenheters ekonomi visar att övriga kostnader för lokaler m. m. ofta har stor inverkan på måltidspriset. En väsentlig orsak härtill är att starka periodiska variationer i beläggningen ger en låg genomsnittlig utnyttjandegrad. Kommittén har föreslagit att universitetsrestaurangerna i fråga om subventionering jämföras med personalrestauranger vid statliga verk och myndigheter. Enligt den s. k. måltidspriskungörelsen (1968: 351, ändrad senast 1972: 299) skall vid dessa restauranger måltidspriset grundas på kostnaderna för i huvudsak endast livsmedel och personal. De kostnader som faller på staten bör enligt kommitténs förslag bestridas på i princip samma sätt som motsvarande kostnader för läroanstaltens övriga lokaler. Subventioneringen bör dock avse endast den primära måltidsverksamheten. Annan kommersiell verksamhet bör enligt kommitténs mening svara för sina lokalkostnader. Kommittén har vidare föreslagit att den utökade subventioneringen även bör innefatta sådan restaurangverksamhet som drivs i lokaler som ägs av studerandesammanslutning m. fl.

I propositionen 1974: 1 biträder departementschefen kommitténs förslag med den begränsningen att han inte är beredd att förorda utökade subventioner till restaurangverksamhet som bedrivs i s. k. lånefinansierade lokaler. Motionen 1974: 1058 anser det sakligt obefogat och dessutom stridande mot av statsmakterna tidigare uttalade intentioner att sistnämnda restauranger inte kommer i åtnjutande av en utvidgad subventionering. Motionen utmynnar i yrkande om att Kungl. Maj:t skall få bemyndigande att efter särskild framställning besluta om en subventionering som gör dessa restauranger jämförbara med andra universitetsrestauranger. I motionen 1974: 1400 framhålls att den olika subventioneringen av de två restaurangtyperna innebär en orättvisa och man finner det särskilt betänkligt att de studerandeorganisationer kom-

mer att drabbas som tidigt engagerat sig för de studerandes mathållning.

Vad först beträffar universitetsrestaurangverksamhet som bedrivs i staten tillhöriga lokaler biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag och tillstyrker sålunda bl. a. att måltidspriskungörelsen görs tillämplig även beträffande dessa restauranger.

När det gäller restaurangverksamhet som bedrivs i s. k. lånefinansierade lokaler är utskottet inte berett tillstyrka yrkandet i motionen 1974: 1400 om samma lösning av subventioneringsfrågan. Utskottet delar emellertid uppfattningen i denna motion och motionen 1974: 1058 om att en större likställdhet mellan de två restaurangformerna är önskvärd. Enligt utskottets uppfattning bör detta kunna uppnås genom att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall fatta beslut om subventioner till i lånefinansierade lokaler bedrivna universitetsrestaurangverksamhet. Subventionen bör ha en sådan omfattning att största möjliga överensstämmelse i prishänseende uppnås mellan de två restaurangformerna.

Under återropande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 771,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 1030 yrkandet 2,
3. att riksdagen godkänner vad i propositionen 1974: 1 förordats i fråga om subventionering av universitetsrestaurangverksamhet som bedrivs i staten tillhöriga lokaler,
4. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1058 samt med anledning av propositionen 1974: 1 och motionen 1974: 1400 bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om subventioner till annan universitetsrestaurangverksamhet än som avses under hemställan 3.

3. Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Humanistiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 5—E 6 (s. 231—244) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. till Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 62 447 000 kr.,
3. till Humanistiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 18 367 000 kr.

Motionerna

1974: 294 av fru Diesen m. fl. (m) vari hemställs att Kungl. Maj:t måtte återkomma till riksdagen med förslag till utformning av den framtida tolkutbildningen på högskolenivå,

1974: 759 av herr Nordstrandh m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riks-

dagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att en föreståndarbefattning inom Ibero-amerikanska institutet i Göteborg snarast inrättas i form av ett universitetslektorat med en del av tjänstgöringsskyldigheten förlagd till institutet,

1974: 1063 av herr Turesson m. fl. (m, s, c, fp, vpk) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t föreslår att

1. en personlig professur i »byggnadskultur och bebyggelsemiljö med undervisning i vård och restaurering» med tillhörande institution och ett universitetslektorat inrättas vid Stockholms universitets humanistiska fakultet,

2. arkitekten fil. lic. Börje Blomé kallas till sagda professur,

3. en utredning föranstaltas om inrättande av ett universitetslektorat i »byggnadskultur och bebyggelsemiljö med undervisning i vård och restaurering» vid universiteten och de tekniska högskolorna,

1974: 1395 av herr Nyquist (fp) i vad den påverkar medelsanvisningen under humanistiska fakulteternas avlöningsanslag (yrkandet 1),

1974: 1408 av herr Ångström (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om inrättandet av en tolkskola vid universitetet i Umeå.

Utskottet

Enligt statsmaktarnas beslut år 1971 (prop. 1971: 1 bil. 10 s. 262, UbU 1971: 3, rskr 1971: 48) skall den 1 juli 1974 vid universitetet i Umeå inrättas en professur i nordisk och jämförande fornkunskap. Av propositionen 1974: 1 framgår att Kungl. Maj:t i anslutning till att benämningen av övriga professurer inom ämnesområdet ändrats beslutat att tjänsten i Umeå skall inrättas med ämnesbenämningen arkeologi, särskilt nordeuropeisk. Denna anmälan föranleder inget uttalande från utskottets sida.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om att vid universitetet i Umeå den 1 juli 1975 skall inrättas en professur i samiska.

Genom motionen 1974: 1063 har ånyo frågan om resurser för utbildning och forskning i ämnet byggnadskulturvård aktualiserats. Motioner med samma yrkanden har behandlats av 1971, 1972 och 1973 års riksdagar. Utskottet hänvisade i fjol till inom riksantikvarieämbetet pågående utredningsarbete och ansåg att resultatet av detta borde avvaktas. Då utskottet alltjämt har den uppfattningen att angivna utredningsarbete kan förväntas leda till ett resultat som har sitt intresse för bedömningen av i motionen behandlade forsknings- och utbildningsfrågor avstyrker utskottet yrkandena i motionen 1974: 1063. Motionärerna anför att frågan om bevarandet och sättet för vårt äldre

byggnadsbestånds upprustning är brännande. Utskottet anser att riksantikvarieämbetets utredningsarbete i möjligaste mån bör påskyndas.

Invandrарutredningen har överlämnat ett delbetänkande om bl. a. samhällets tolkservice med förslag om utbildning och auktorisation av tolkar (SOU 1972: 83). I betänkandet föreslås att tolkutbildning på högskolenivå kommer till stånd i form av en särskild tolkskola, knuten till ett av våra universitet, och att utbildning av s. k. kontakttolkar skall anordnas av studieförbund och folkhögskolor. Frågan om utbildning av kontakttolkar tas upp under anslaget Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder i propositionen 1974: 1 bilaga 10 och frågan om auktorisation av tolkar m. m. behandlas i bilaga 13 till samma proposition.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag bör tolkutbildning på högskolenivå anordnas vid filosofisk fakultet i form av yrkesinriktade kurser. Av propositionen framgår vidare att universitetskanslersämbetet skall utreda dels frågor rörande bl. a. tolkutbildningens dimensionering, lokalisering och allmänna utformning, dels frågor rörande prioritering av språk-områden.

Tolkutbildningen på högskolenivå tas upp i två motioner. I motionen 1974: 1408 anses att riksdagen bör begära förslag om en tolkskola vid universitetet i Umeå. Motionen 1974: 294 anser att Kungl. Maj:t för riksdagen bör redovisa förslag om hur tolkutbildningen inom filosofisk fakultet bör utformas.

Enligt utskottets uppfattning har i propositionen anförts övertygande skäl för att ifrågavarande tolkutbildning bör anordnas som yrkesinriktade studiekurser vid filosofisk fakultet och inte vid en särskild tolkskola. Motionen 1974: 1408 bör därför avslås av riksdagen.

Frågor om dimensionering, lokalisering och allmän utformning m. m. av yrkesinriktade studiekurser handläggs normalt av utbildningsmyndigheten. Därest riksdagen tar ställning till de principiella frågorna beträffande utbildningens organisation i enlighet med vad utskottet tillstyrkt finns det inte anledning för riksdagen att fatta ytterligare beslut i ärendet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1974: 294.

I motionen 1974: 759 föreslås att en befattning som föreståndare för Ibero-amerikanska institutet inom romanska institutionen vid universitetet i Göteborg kommer till stånd på så sätt att en innehavare av ett universitetslektorat får fullgöra en del av sin tjänstgöringsskyldighet såsom föreståndare vid institutet. Motionärerna erinrar om att universitetskanslersämbetet i sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 föreslagit att ett universitetslektorat i spanska skulle inrättas vid universitetet i Göteborg, på vars innehavare det borde ankomma att dels förestå det Ibero-amerikanska institutets verksamhet, dels fullgöra viss undervisning.

Vid universitetet i Göteborg finns ett ordinarie universitetslektorat

och två utländska lektorat i spanska. Enligt 73 § 2 mom. universitetsstadgan (1964: 461) äger universitetskanslersämbetet, om särskilda skäl föreligger, nedsätta universitetslektors undervisningsskyldighet även i annat fall än examination. Universitetskanslersämbetet bör pröva den i motionen aktualiserade frågan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen 1974: 759.

Med erinran om vad utskottet i det föregående under punkten 2 anfört med anledning av motionen 1974: 1395 avstyrker utskottet såvitt nu är i fråga yrkandet 1 i denna motion.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en professur i samiska i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1395 i vad den avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 62 447 000 kr.,
3. att riksdagen till *Humanistiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 18 367 000 kr.,
4. att riksdagen avslår motionen 1974: 1063,
5. att riksdagen med avslag på motionen 1974: 1408 godkänner i propositionen 1974: 1 förordade riktlinjer för tolkutbildning inom filosofisk fakultet,
6. att riksdagen avslår motionen 1974: 294,
7. att riksdagen avslår motionen 1974: 759.

4. Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 7—E 8 (s. 244—247) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professorer i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
3. till Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 4 614 000 kr.,
4. till Teologiska fakulteterna: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 1 113 000 kr.

Motionen

1974: 772 av herr Svensson i Kungälv m. fl. (s) vari hemställs att riks-

dagen som sin mening uttalar att en professur i religionssociologi inrättas vid universitetet i Lund.

Utskottet

Statsmakterna beslutade år 1973 om en omläggning av den grundläggande religionsvetenskapliga utbildningen (jfr prop. 1973: 1 bil. 10 s. 333, UbU 1973: 8, rskr 1973: 105). I den nya studieordningen ingår bl. a. studiekurser inom ämnesområdet religionspsykologi, religionspedagogik och religionssociologi. Inom området religion — beteendevetenskap finns för närvarande en personlig tjänst som professor i religionspsykologi vid universitetet i Uppsala, vars innehavare uppnår pensioneringsperiodens nedre gräns år 1974. I likhet med universitetskanslersämbetet föreslår Kungl. Maj:t att en professur i religionspsykologi inrättas vid universitetet i Uppsala i samband med att innehavaren av den personliga tjänsten avgår med pension. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att inriktningen av vissa professurer vid teologisk fakultet ändras för att kraven från den nya utbildningen och behovet av differentiering och utveckling av forskningen bättre skall kunna tillgodoses.

I motionen 1974: 772 föreslås att riksdagen som sin mening uttalar att en professur i religionssociologi bör inrättas vid universitetet i Lund. Med anledning av detta yrkande vill utskottet erinra om att riksdagen år 1971 hade att ta ställning till motionsyrkande om att en professur i nämnda ämne borde inrättas den 1 juli 1972. Utskottet framhåller i sitt betänkande 1971: 3 att ingen tvekan kunde råda om att det föreligger ett behov av en professur i religionssociologi.

Universitetskanslersämbetet har i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 redovisat de överväganden och förslag om professurernas inriktning vid teologisk fakultet, som gjorts av en arbetsgrupp inom fakultetsberedningen för humaniora och teologi. På detta förslag grundar sig de av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna. Arbetsgruppen har i sitt förslag förutsatt att nya forskningsområden i huvudsak skall tillgodoses genom differentiering av befintliga tjänster. I fråga om ämnet religionssociologi har emellertid arbetsgruppen föreslagit att en tjänst som professor i detta ämne inrättas vid universitetet i Lund. Universitetskanslersämbetets preliminära förslag till högre tjänster som professor och biträdande professor för budgetåret 1975/76 upptar bl. a. en professur i religionssociologi vid universitetet i Lund. Med hänsyn härtill anser utskottet, som ånyo vill understryka att det finner denna professur angelägen, det inte erforderligt att riksdagen gör det i motionen 1974: 772 begärda uttalandet. Utskottet avstyrker därför detta.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en profes-

- sur i religionspsykologi i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
  3. att riksdagen till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 4 614 000 kr.,
  4. att riksdagen till *Teologiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 1 113 000 kr.
  5. att riksdagen avslår motionen 1974: 772,

5. Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Juridiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 9—E 10 (s. 247—250) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av en professur i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. till Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 11 299 000 kr.,
3. till Juridiska fakulteterna: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 2 232 000 kr.

Motionerna

1974: 304 av herr Regnéll m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att vid juridiska fakulteten vid universitetet i Lund inrätta en professur i ämnet socialrätt fr. o. m. budgetåret 1974/75,

1974: 1049 av fru Kristensson (m) och herr Sjönell (c) i vad avser hemställan att riksdagen

1. avslår Kungl. Maj:ts framställning om bemyndigande att ändra benämningen av den ledigblivna professuren i civilrätt vid universitetet i Stockholm,
2. beslutar att juridiska fakulteten vid universitetet i Stockholm får behålla den ledigblivna professuren i civilrätt med oförändrad ämnesbeteckning.

Utskottet

Kungl. Maj:t har den 28 december 1973 föreskrivit att förslag rörande prövning enligt 69 § universitetsstadgan (1964: 461, omtryckt 1970: 370, ändrad senast 1973: 679) av en ledigbliven professur i civilrätt vid universitetet i Stockholm skall underställas Kungl. Maj:t. I enlighet med vad departementschefen förordat föreslår nu Kungl. Maj:t

att nämnda professur ändras till professur i fastighets-, byggnads- och värderingsrätt. Avsikten är att tjänsten skall vara gemensam för universitetet och tekniska högskolan i Stockholm.

I motionen 1974: 1049 erinras om att tekniska högskolan i Stockholm sedan flera år framfört förslag om att en professur i fastighets-, byggnads- och värderingsrätt, gemensam för juridisk och teknisk fakultet, skall inrättas vid högskolan och att universitetskanslersämbetet i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 anslutit sig till högskolans förslag i fråga om förstärkning i Stockholm av utbildnings- och forskningsresurserna inom ämnesområdet. Motionärerna erinrar vidare om vad utskottet i sitt betänkande 1973: 8 anfört om denna förstärkning. Motionärerna yrkar att den befintliga professuren i civilrätt skall bibehållas oförändrad och att en ny professur inrättas vid tekniska högskolan i enlighet med vad högskolan och universitetskanslersämbetet föreslagit. Enligt motionärernas mening innebär den av Kungl. Maj:t föreslagna lösningen av högskolans och juridiska fakultetens gemensamma önskemål att den tekniska fakulteten inte får önskade undervisningsresurser och att undervisningsresurserna i civilrätt vid juridiska fakulteten försvagas väsentligt. Enligt motionärernas bedömning kommer innehavaren av professuren inte heller att få den tid till forskning som åsyftats.

Mot bakgrund av tekniska högskolans och universitetskanslersämbetets anslagsframställningar, utskottets och riksdagens ställningstagande förra året, Kungl. Maj:ts förslag samt förevarande motion anser sig utskottet kunna slå fast att enighet råder om angelägenheten av att en professur i fastighets-, byggnads- och värderingsrätt inrättas i Stockholm. Utskottet anser det mycket väsentligt att man tillvaratar möjligheterna att inom ramen för befintliga resurser åstadkomma förnyelse och tillgodose profilering mot angelägna forskningsområden i samband med prövning av högre tjänsters innehåll enligt 69 § universitetsstadgan. Då genom den av Kungl. Maj:t nu föreslagna ändringen av befintlig professur ett av statsmakterna högt prioriterat ämnesområde blir tillgodosett har utskottet med avstyrkande av bifall till motionen 1974: 1049 funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Det bortfall av undervisningsresurser för grundläggande juridisk utbildning som uppstår vid juridisk fakultet bör beaktas vid fördelningen av juridiska fakulteternas kursanslag.

I motionen 1974: 304 yrkas att en professur i socialrätt inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1974. Utskottet har vid tidigare behandlingar av motioner om ifrågavarande professur framhållit att utskottet delar uppfattningen om den socialrättsliga forskningens betydelse både för utbildningen av jurister och socionomer samt för de lagstiftande och rättstillämpande myndigheterna (UbU 1971: 3, 1972: 4 och 1973: 8). 1968 års utbildningsutredning (U 68) har nyligen överlämnat sitt fjärde

specialbetänkande »Högskoleutbildning — juristlinje, förvaltningslinje, social linje». Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Statsmakternas ställningstagande till U 68:s förslag bör ej föregripas. Därtill kommer att juridiska fakulteten vid universitetet i Lund vid sin prioritering satt andra önskemål före en professur i socialrätt. Utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1974: 304.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1049 yrkandena 1 och 2 bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningen av en professur i civilrätt vid juridiska fakulteten i Stockholm i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. att riksdagen beträffande inrättande av en professur i socialrätt avslår motionen 1974: 304 i denna del,
3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 304 i vad den avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 11 299 000 kr.,
4. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 304 i vad den avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Juridiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 2 232 000 kr.

6. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 11—E 12 (s. 250—253) föreslagit riksdagen att

1. till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 85 206 000 kr.,
2. till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 22 213 000 kr.

Motionerna

1974: 298 av fru Mogård (m) och fru Troedsson (m) vari hemställs att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t förelägger nästa års riksdag förslag om att 40-poängskurser i ämnet konsumtionskunskap och konsumtionsekonomi skall anordnas vid universitetet i Lund och Uppsala,

1974: 766 av herr Sjönell m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar sig för att utbildning och forskning vid högskolor och universitet mera inriktas på de mindre företagens situation i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974: 1395 av herr Nyquist (fp) i vad den påverkar medelsanvisningen under samhällsvetenskapliga fakulteternas avlöningsanslag (yrkandet 1).

Utskottet

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 362, SU 1966: 42, rskr 1966: 125) beslutat att professuren i pedagogik och pedagogisk psykologi vid universitetet i Uppsala i samband med återbesättande skall ändras till professur i pedagogik. Denna anmälan föranleder inget uttalande från utskottets sida.

I motionen 1974: 298 föreslås att studiekurser om 40 poäng i konsumentekonomi m. m. skall anordnas vid universiteten i Lund och Uppsala.

I sitt betänkande 1972: 44 anförde utbildningsutskottet att den enskilda konsumenten och det enskilda hushållets problem måste få ett tillräckligt och i förhållande till dagens situation väsentligt ökat utrymme i det totala utbudet av ekonomisk utbildning. Detta borde enligt utskottet ske genom att problemområdet konsumentekonomi inom relevanta ämnesområden vid samhällsvetenskaplig fakultet profilerades mer markant än vad som vore fallet. Detta kunde ske bl. a. genom nya alternativa studiekurser.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 11 maj 1973 anmodat universitetskanslersämbetet att uppmärksamma vad utbildningsutskottet i nämnda betänkande anfört angående alternativa studiekurser med konsumentekonomisk inriktning. Med anledning härav har universitetskanslersämbetet efter samråd med konsumentverket beslutat att tillsätta en arbetsgrupp för att biträda i arbetet med att utarbeta studieplaner m. m. för utbildning med konsumentekonomisk inriktning. Gruppen skall i sitt arbete samråda med en referensgrupp med företrädare för bl. a. universiteten, löntagarorganisationerna och konsumentpolitiska intressegrupper.

Med hänvisning till pågående utredningsarbete inom universitetskanslersämbetet anser utskottet att motionen 1974: 298 bör avslås av riksdagen.

Enligt motionen 1974: 766 bör utbildning och forskning vid högskolor och universitet mera inriktas på de mindre företagens situation. Utskottet vill beträffande ifrågavarande utbildning och forskning anföra följande.

Den företagsekonomiska utbildningen vid universitet och högskolor syftar till en allmän kunskap om mindre, medelstora och större företag. Olika insatser görs från samhällets sida för att de mindre och medelstora företagens förhållanden skall beaktas. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) ägnar, såsom framgår av anslagsframställningen för budgetåret 1974/75, stor uppmärksamhet åt frågor som gäller de mindre

och medelstora företagen. Insatser görs även av de statliga forskningsråden genom olika forskningsanslag. Vidare har expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU) den 15 februari 1974 överlämnat betänkandet *Orter i regional samverkan* (SOU 1974: 1). I detta behandlas bl. a. företagens produktionskostnader i olika ortstyper och dras upp riktlinjer för fortsatt forsknings- och utredningsverksamhet beträffande företagssektorns regionala produktionssystem. Som framgår av det anförda ägnas de i motionen aktualiserade problemen stor uppmärksamhet. Med hänsyn härtill anser utskottet, som har uppfattningen att de mindre och medelstora företagens produktionsvillkor är ett angeläget område för utbildning och forskning, det inte påkallat att riksdagen gör i motionen föreslaget uttalande. Utskottet avstyrker därför bifall till yrkandet i motionen 1974: 766.

Med erinran om vad utskottet i det föregående under punkten 2 anført med anledning av motionen 1974: 1395 avstyrker utskottet såvitt nu är i fråga yrkandet 1 i denna motion.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1395 i vad den avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 85 206 000 kr.,
2. att riksdagen till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 22 213 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1974: 298,
4. att riksdagen avslår motionen 1974: 766.

7. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 13—E 14 (s. 253—260) föreslagit riksdagen att

1. till Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 120 333 000 kr.,
2. till Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 86 004 000 kr.

Motionerna

1974: 457 av herr Bergman i Göteborg m. fl. (s, c, m, fp) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna

1. att geriatriken tillhör de områden som bör prioriteras högt,
2. att ett förslag i fråga om ytterligare tjänst inom det geriatrika området bör läggas fram snarast möjligt,

3. att de skäl som anförts för en personlig professur för docenten Alvar Svanborg därvid bör beaktas,

1974: 463 av fru Håvik m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att initiativ tas till inrättande av en personlig professur i audiologi vid universitetet i Göteborg för docent Gunnar Lidén så snart ske kan,

1974: 474 av fru Skantz m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en professur i plastikkirurgi inrättas vid universitetet i Lund fr. o. m. den 1 juli 1974 med klinisk placering vid plastikkirurgiska kliniken vid Malmö allmänna sjukhus,

1974: 746 av herr Hörberg m. fl. (fp, s, c, m, vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att inrätta en professur i medicinsk genetik vid universitetet i Göteborg,

2. att under rubriken E 13 Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöning- ar till lärarpersonal höja anslaget med 200 000 kr. till ett förslagsanslag av 120 533 000 kr.,

1974: 757 av herr Molin (fp) och fru Fränkel (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära att förslag om ytterligare forskningstjänster i geriatrik föreläggs 1975 års riksdag,

1974: 1064 av fru Åsbrink m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättandet av en arbetsgrupp med uppgift att skyndsamt framlägga förslag till riktlinjer och kalkyler för inrättandet av ett statligt gerontologiskt institut,

1974: 1406 av herr Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag om en professur i mentalhygien vid karolinska institutet.

Utskottet

Kungl. Maj:t har vid sin medelsberäkning för budgetåret 1974/75 utgått från ett oförändrat antal nybörjarplatser för läkarutbildning, nämligen sammanlagt 1 026, varav 196 i Uppsala, 190 i Lund, 168 i Göteborg, 102 i Umeå och 370 vid karolinska institutet.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har dels redovisat förslag rörande förbättrade forsknings- och utbildningsresurser inom det barnkirurgiska området, dels överlämnat en redogörelse för hittillsvarande erfarenheter av utbildning och forskningsverksamhet inom de geriatriska och gerontologiska områdena.

Beträffande barnkirurgi framhåller UKÄ att en förbättring av utbildningen inom ramen för läkares grundutbildning är önskvärd och möjlig

att genomföra med tillgängliga resurser och inom fastställd studietid. UKÄ pekar på de möjligheter som i dag finns att inom studieorganisationen disponera om och utöka undervisningen. UKÄ framhåller vidare att det inom ramen för befintliga resurser finns möjlighet att åstadkomma förnyelse och tillgodose behovet av profilering mot angelägna forskningsområden i samband med prövning av högre tjänsters innehåll enligt 69 § universitetsstadgan. Den enda högre forskartjänsten inom det barnkirurgiska området — den personliga tjänsten som biträdande professor i pediatrik vid karolinska institutet — kommer inom några år att dras in i samband med att innehavaren avgår med pension. Vid prövning enligt 69 § universitetsstadgan av tjänster inom angränsande områden liksom även vid behandlingen av fråga om kompensation för sagda tjänst avser UKÄ att aktualisera frågan om inrättande av en professur i barnkirurgi.

Den geriatriska forskningen har sitt centrum i Uppsala, där landets enda professur i ämnet är placerad. Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala, som på UKÄ:s uppdrag utarbetat nyssnämnda redogörelse, anser att inom gerontologisk-geriatrisk forskning en utvidgning bör ske av den metaboliska forskningen samt att åtgärder bör sättas in för att stimulera och initiera forskning inom psykogeriatrisk och socialmedicinskt orienterad geriatrik. Fakultetsberedningen för medicin, odontologi och farmaci ansluter sig i stort till fakultetens bedömningar. Beredningen framhåller särskilt behovet av grundforskning inom det fysiologiska området samt av tillämpad forskning inom de metaboliska och psykogeriatriska områdena.

UKÄ instämmer i fakultetens och fakultetsberedningens värderingar och framhåller att geriatriken är ett av de områden som bör prioriteras högt. Geriatriken ingår också i den långtidsplan för högre tjänster som utarbetats inom fakultetsberedningen för medicin, odontologi och farmaci. Fakultetsberedningen har vidare initierat en långsiktig planering vad gäller omstruktureringar enligt 69 § universitetsstadgan och har i samråd med statens medicinska forskningsråd påbörjat en utredning kring problem som hänger samman med sådan omprövning. Resultatet av detta arbete skall kunna läggas till grund för en översikt rörande behovet av högre tjänster och dessas inriktning inom olika områden på något längre sikt. UKÄ avser att — också mot bakgrund av att professuren i geriatrik i Uppsala inom kort blir ledig — avvakta resultatet av utredningsarbetet innan ställning tas till förslag om tidpunkt för inrättande av ytterligare en tjänst inom det geriatriska området. Kungl. Maj:t anser i likhet med UKÄ att resultatet av nyssnämnda utredning bör avvaktas.

I motionerna 1974: 457 och 1974: 757 har framställts yrkanden beträffande utbyggnad av resurserna för utbildning och forskning i ämnet geriatrik.

Sedan år 1971 har riksdagen årligen strukit under önskvärdheten av ökade forskningsresurser inom såväl det geriatriska som det gerontologiska ämnesområdet. I enlighet med riksdagens år 1972 fattade beslut har nu presenterats en redogörelse för hittillsvarande erfarenheter av utbildning och forskningsverksamhet inom de geriatriska och gerontologiska områdena.

Som vidare framgår av det nyss anförda pågår inom UKÄ visst utredningsarbete beträffande geriatriken. Med anledning av motionerna 1974: 457 och 1974: 757 vill utskottet nu framhålla det mycket angelägna i att forskningsresurserna inom det geriatriska området snabbt förstärks och att därför det inom UKÄ pågående utredningsarbetet i möjligaste mån påskyndas, så att förslag om upprustning av forskningsresurserna inom ämnesområdet geriatrik kan föreläggas riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen som *sin mening ger Kungl. Maj:t* till känna vad utskottet sålunda anført.

Utskottet är inte berett tillstyrka yrkandet i motionen 1974: 1064 beträffande utredning av frågan om ett gerontologiskt institut.

Utskottet anser inte några nya omständigheter anförda som motiverar att riksdagen beslutar anvisa medel till en ånyo föreslagen personlig professur i audiologi vid universitetet i Göteborg (jfr UbU 1971: 3, 1972: 4 och 1973: 8). Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1974: 463.

Ett förra året framfört motionsyrkande — vilket avslogs av riksdagen — om inrättande vid universitetet i Göteborg av en professur i medicinsk genetik upprepas i motionen 1974: 746. Denna professur återfinns ej i UKÄ:s anslagsframställning för nästa budgetår, som däremot uppger en professur i genetik vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1974: 746.

I motionen 1974: 474 yrkas att en professur i plastikkirurgi skall inrättas vid universitetet i Lund. I motionen framhålls att den plastikkirurgiska kliniken vid Malmö allmänna sjukhus är regionalklinik för Sydsverige. Sedan den plastikkirurgiska specialiteten år 1955 inrättades som självständig avdelning med en överläkare och en underläkare har verksamheten starkt utvecklats. Kliniken erhöi enligt motionen nya lokaler i juni 1972 och inrymmer 62 sängplatser, 6 operationssalar och en egen avdelning för klinisk forskning.

Motionärerna anser det vara en brist att ämnesområdet plastikkirurgi i Sydsverige saknar egen företrädare vid universitetet i Lund. En sådan tjänst skulle ge stadga åt verksamheten och vara av stor betydelse för handledningen av doktorander.

En professur i plastikkirurgi finns nu inrättad vid universitetet i Göteborg. Bl. a. bilismens successiva ökning med åtföljande allvarliga skador gör det enligt utskottets mening nödvändigt med betydande förstärkningar av forskningsresurserna för nu ifrågavarande ämnesområde.

Utskottet har emellertid inte möjlighet att på grundval av tillgängligt material bedöma hur upprustningen bäst bör ske. Det torde få ankomma på UKÄ att studera denna fråga. Med det anförda avstyrker utskottet motionen 1974: 474.

I motionen 1974: 1406 anføres att några av de största otrygghetsfaktorerna i individernas tillvaro elimineras genom en framgångsrik kamp mot de epidemiska folksjukdomarna, genom effektiva läkemedel och andra insatser. Behovet av forskning om beteenderubbningar och miljöfaktorer m. m. som påverkar det mentala hälsotillståndet har däremot tillgodosetts i betydligt mindre omfattning. Enligt motionärens mening krävs ytterligare insatser bl. a. för forskning i mentalhygien.

Sedan socialstyrelsen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att utreda den psykiska hälsovården beslöt styrelsen att i första hand söka kartlägga och sammanfatta den debatt som förts på området. Uppdraget att göra denna kartläggning gavs åt med. lic. och fil. kand. Hans Lohman. I skriften *Psykisk hälsa och mänsklig miljö*, vilken år 1972 utgavs som nr 30 i skriftserien *Socialstyrelsen redovisar*, har resultatet av denna kartläggning redovisats. I denna skrift behandlas i skilda avsnitt begreppet psykisk hälsa, indikatorer på problematisk psykisk hälsa, forskning angående orsaker till sjukdom och hälsa samt psykisk miljövård — möjligheter och omöjligheter. Skriften *Psykisk hälsa och mänsklig miljö* samt den debatt den föranlett ligger till grund för fortsatt utredningsarbete.

Vidare bör framhållas att socialstyrelsen den 23 november 1970 tillsatte en arbetsgrupp för utredning av den psykiatriska vårdens målsättning och organisation. Expertgruppen har hösten 1973 avlämnat rapporten *Den psykiatriska vårdens målsättning och organisation*. I rapporten anføres att begreppen mentalhygien, preventiv psykiatri, psykisk hälsovård och förebyggande verksamhet mot psykiska störningar i stort sett brukar användas synonymt. Rapporten behandlar bl. a. frågor om psykiatrins målsättning och arbetsuppgifter i framtiden samt olika utbildningsfrågor.

Övervägande skäl talar enligt utskottets mening mot att riksdagen nu begär en ny utredning beträffande förevarande ämnesområde. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1974: 1406.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i audiologi avslår motionen 1974: 463 i denna del,
2. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i medicinsk genetik avslår motionen 1974: 746 i denna del,
3. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i plastikkirurgi avslår motionen 1974: 474 i denna del,

4. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 463, 1974: 474 och 1974: 746 i vad de avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 120 333 000 kr.,
5. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 463, 1974: 474 och 1974: 746 i vad de avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 86 004 000 kr.,
6. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet med anledning av motionerna 1974: 457 och 1974: 757 anfört angående ytterligare resurser för forskning inom det geriatriska området,
7. att riksdagen avslår motionen 1974: 1064,
8. att riksdagen avslår motionen 1974: 1406.

8. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 15—E 19 (s. 260—267) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 30 817 000 kr.,
2. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 14 714 000 kr.,
3. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader* ett förslagsanslag av 24 704 000 kr.,
4. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 4 626 000 kr.,
5. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 4 637 000 kr.

9. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 20—E 21 (s. 267—271) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professorer i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 106 244 000 kr.,

3. till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 60 990 000 kr.

Motionerna

1974: 171 av herr Molin (fp) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att den vakanta tjänsten som biträdande professor i oceanografi vid universitetet i Göteborg får återbesättas,

2. med ändring av propositionen 1974: 1 beslutar att till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 106 350 000 kr.,

1974: 1395 av herr Nyquist (fp) i vad den påverkar medelsanvisningen under matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas avlöningsanslag (yrkandet 1).

Utskottet

Som ett led i de ökade insatserna för forskning inom kärnfysiken beslutade statsmakterna år 1965 (prop. 1965: 40 s. 60, SU 1965: 107, rskr 1965: 297) att bygga upp en Tandem Van de Graaff-accelerator vid den fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen 1974: 1 att en professur i kärnfysik inrättas vid universitetet den 1 juli 1974.

Ämnesområdet oceanografi är inom landet företrätt endast vid universitetet i Göteborg, där det nu finns inrättade en professur och en biträdande professur i ämnet. Kungl. Maj:t föreslår att den sistnämnda tjänsten, vilken för närvarande är vakant, den 1 juli 1974 omvandlas till professur i biofysik, särskilt biofysikalisk kemi, vid universitetet i Göteborg.

I motionen 1974: 171 framställs ett yrkande av innebörd att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om omvandling beslutar att vid universitetet i Göteborg inrätta en ny tjänst som professor i biofysik, särskilt biofysikalisk kemi. Vidare yrkas att den vakanta tjänsten som biträdande professor i oceanografi skall få återbesättas.

Av universitetskanslersämbetets petita för budgetåret 1974/75 framgår att biofysikens och oceanografins ställning inom utbildnings- och forskningsorganisationen i Göteborg på olika nivåer ingående prövats och att man därvid nått enighet om betydelsen av att ämnesområdet biofysik blir företrätt av professur och att detta om så befinnes nödvändigt bör ske genom omvandling av förutnämnda tjänst som biträdande professor i oceanografi. Samtidigt har emellertid förslag förts fram om en ny biträdande professur i detta ämne, vilket förslag Kungl. Maj:t ej biträtt.

Biofysiken är ett viktigt gränsområde mellan fysik, kemi och biologi inom vilket forskningen kan ge väsentliga bidrag till kunskapen om livsprocessen. Det synes utskottet väl motiverat att detta ämne i Göteborg blir företrätt genom professur. Detta förhållande kan emellertid inte undanskymma den marina forskningens betydelse. Universitetskanslersämbetet har i samband med yttrande över havsresursutredningens betänkande vitsordat betydelsen av denna forskning.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionen 1974: 171 i denna del beslutar bemyndiga Kungl. Maj:t att den 1 juli 1974 vid universitetet i Göteborg inrätta en professur i biofysik, särskilt biofysikalisk kemi, med docenten Tore Vännegård som förste innehavare. Samtidigt bör riksdagen besluta att den nuvarande tjänsten som biträdande professor i oceanografi tills vidare skall hållas vakant.

Som konsekvens av detta ställningstagande avstyrker utskottet motionen 1974: 171 i vad den avser medelsanvisning.

Med erinran om vad utskottet i det föregående under punkten 2 anfört med anledning av motionen 1974: 1395 avstyrker utskottet såvitt nu är i fråga yrkandet 1 i denna motion.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en professur i kärnfysik vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1974,
2. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 1 och med bifall till motionen 1974: 171 i denna del bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en professur i biofysik, särskilt biofysikalisk kemi, vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1974,
3. att riksdagen med anledning av motionen 1974: 171 och med avslag på propositionen 1974: 1 beslutar dels att en tjänst som biträdande professor i oceanografi vid universitetet i Göteborg tills vidare skall bibehållas, dels att nämnda tjänst tills vidare skall hållas vakant,
4. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 171 och 1974: 1395 i vad de avser medelsanvisningen under ifrågavarande anslag till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 106 244 000 kr.,
5. att riksdagen till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 60 990 000 kr.

niska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har under punkterna E 22—E 23 (s. 271—275) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. till Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 94 833 000 kr., varav 790 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
3. till Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 58 730 000 kr.

Motionerna

1974: 471 av herr Rask (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en professur i metallernas gjutning inrättas vid tekniska högskolan i Stockholm fr. o. m. budgetåret 1974/75,

1974: 1049 av fru Kristensson (m) och herr Sjönell (c) i vad avser hemställan att riksdagen beslutar inrätta en professur i fastighets-, byggnads- och värderingsrätt vid tekniska högskolan i Stockholm samt anvisar erforderliga medel härför (yrkandet 3),

1974: 1056 av herrar Ringaby (m) och Oskarson (m) vari hemställs att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t om inrättandet av en professur vid teknisk högskola i ämnet innovationsteknik fr. o. m. budgetåret 1974/75.

Utskottet

Antalet nybörjarplatser inom den högre tekniska utbildningen skall läsåret 1974/75 enligt gällande utbyggnadsprogram öka med 25 genom fortsatt utbyggnad av högskolan i Luleå. Uppbyggnaden av forskningsorganisationen inom det geoteknologiska ämnesområdet vid denna högskola fortsätter nästa budgetår genom statsmakternas tidigare beslut om en professur i geoteknik och en i tillämpad geofysik samt om en tjänst som biträdande professor i bergmekanik. Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1974: 23 angående arbetsvetenskaplig utbildning och forskning i Luleå kommer utskottet att behandla i ett senare sammanhang.

Utskottet tillstyrker att en professur i datorsystem inrättas vid tekniska högskolan i Stockholm den 1 juli 1974.

I motionen 1974: 471 hemställs — i överensstämmelse med vad universitetskanslersämbetet föreslagit — att en professur i metallernas gjutning inrättas vid tekniska högskolan i Stockholm den 1 juli 1974. Såsom motionärerna påpekar uttalade sig utbildningsutskottet förra året (UbU 1973: 8 s. 28) mycket positivt i fråga om denna professors-tjänst. Ämnesområdet benämndes då gjuteriteknik. Gjuteriområdets betydelse för svensk industri har belysts genom en av industridepartement-

mentet och Svenska gjuteriföreningen i samarbete företagen kartläggning. Behovet av förbättrade resurser för forskning och utbildning är också väldokumenterat. Med hänsyn till det statsfinansiella läget har emellertid utskottet funnit sig böra avstå från att föreslå att ifrågavarande professur i metallernas gjutning inrättas redan den 1 juli 1974. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet härom. Utskottet förutsätter att det vid höstens budgetarbete skall visa sig möjligt att tillgodose önskemålet om ifrågavarande professur.

Enligt motionen 1974: 1056 är det angeläget att undervisning i innovationsteknik införs vid de tekniska högskolorna och att ämnesområdet blir företrätt av en professur. Motionärerna framhåller att under senare år gjorda studier av innovationsprocessen inom det tekniskt-industriella näringslivet givit vid handen att satsning på forskning och teknisk utveckling ej automatiskt leder till innovationer i form av nya behovsriktade produkter som kan ligga till grund för industriell nyetablering och därmed ge fler arbetstillfällen.

Den tekniska förnyelsen inom industrin är av avgörande betydelse för vår konkurrenskraft på världsmarknaden. Styrelsen för teknisk utveckling (STU), som är central förvaltningsmyndighet för statens stöd till tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete, har i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 framhållit att effektiviteten i svensk industri är på en internationellt sett hög nivå när det gäller att bedriva projekt, som befinner sig i långt framskridet skede, medan den är sämre när det gäller den första fasen i utvecklingsarbetet — den orienterande, problemformulerande och idéskapande. STU ser det som en väsentlig uppgift att genom en kombination av stödjande, rådgivande, kontaktskapande och informerande insatser bidra till utveckling av nya produkter hos mindre och medelstora företag. Kungl. Maj:t har i anledning av STU:s anslagsframställning föreslagit ökade insatser i fråga om av STU bedriven innovationsfrämjande verksamhet. Av intresse i detta sammanhang är även Ingenjörsvetenskapsakademiens verksamhet.

Frågan om hur känd teknik effektivare skall bli utnyttjad är väsentlig och har i olika sammanhang behandlats av riksdagen. Utskottet är inte berett tillstyrka att riksdagen nu beslutar om en professur i innovationsteknik, varför motionsyrkandet härom avstyrks. Utskottet utgår från att de tekniska högskolorna och universitetskanslersämbetet har sin uppmärksamhet riktad på undervisningsbehovet och kommer att framlägga de förslag om förstärkning av forskningsresurserna som finns motiverade.

Med erinran om vad utskottet i det föregående under punkten 5 anfört med anledning av motionen 1974: 1049 avstyrker utskottet yrkandet 3 i denna.

Under återropande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en pro-

fessur i datorsystem vid tekniska högskolan i Stockholm den 1 juli 1974,

2. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i metallernas gjutning avslår motionen 1974: 471 i denna del,
3. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i innovationsteknik avslår motionen 1974: 1056 i denna del,
4. att riksdagen beträffande inrättande den 1 juli 1974 av en professur i fastighets-, byggnads- och värderingsrätt vid tekniska högskolan i Stockholm avslår motionen 1974: 1049 i denna del,
5. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 471, 1974: 1049 och 1974: 1056 i vad de avser medelsanvisning under ifrågavarande anslag till *Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 94 833 000 kr., varav 790 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
6. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 samt med avslag på motionerna 1974: 471, 1974: 1049 och 1974: 1056 i vad de avser medelsanvisning under ifrågavarande anslag till *Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 58 730 000 kr.

11. Teknisk samt viss medicinsk och matematisk-naturvetenskaplig utbildning och forskning m. m. i Göteborg och Linköping. Grundläggande humanistisk, samhällsvetenskaplig och matematisk-naturvetenskaplig utbildning i Linköping. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 24—E 25 (s. 276—286) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer i enlighet med vad som förordats i propositionen 1974: 1,
2. att riksdagen till *Teknisk samt viss medicinsk och matematisk-naturvetenskaplig utbildning och forskning m. m. i Göteborg och Linköping* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 117 326 000 kr., varav 635 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
3. att riksdagen till *Grundläggande humanistisk, samhällsvetenskaplig och matematisk-naturvetenskaplig utbildning i Linköping* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 8 511 000 kr.

12. Decentraliserad universitetsutbildning m. m. Kungl. Maj:t har under

punkten E 26 (s. 287—288) föreslagit riksdagen att till Decentraliserad universitetsutbildning m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 5 229 000 kr.

Motionen

1974: 1395 av herr Nyquist (fp) i vad avser hemställan att riksdagen vid behandlingen av anslagsfrågor för högre utbildning och forskning anvisar ytterligare 500 000 kr. till universitetskanslersämbetet för verksamheten med decentraliserad universitetsutbildning (yrkandet 2).

Utskottet

Kungl. Maj:t föreslår med hänsyn till befintlig reservation att ifrågavarande anslag till decentraliserad universitetsutbildning skall minskas med 500 000 kr. till 5 229 000 kr. I motionen 1974: 1395 yrkas att anslaget förs upp med oförändrat belopp. Motionsyrkandet motiveras med att en ytterligare satsning på den decentraliserade universitetsutbildningen är nödvändig för att möta framför allt behoven från studerande som av skilda anledningar är bundna till sin bostadsort och därför saknar möjlighet att resa till en universitetsort för att där bedriva studier.

Utskottet delar Kungl. Maj:ts uppfattning att medelförbrukningen under senare år talar för att det bör vara möjligt att för nästa budgetår begränsa anslagsbeloppet. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker ifrågavarande yrkande i motionen 1974: 1395.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1395 yrkandet 2 till *Decentraliserad universitetsutbildning m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 5 229 000 kr.

Vissa högskolor m. m.

13. Bibliotekshögskolan: Utbildningskostnader. Kungl. Maj:t har under punkten E 27 (s. 289—291) föreslagit riksdagen att till Bibliotekshögskolan: Utbildningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 4 386 000 kr.

Motionen

1974: 301 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att praktik skall ingå som ett nödvändigt led i utbildningen av personer som skall ha biblioteksarbete som bisyssla.

Utskottet

Bibliotekshögskolan, som inrättades den 1 juli 1972, har till uppgift

att utbilda bibliotekarier för folk- och skolbibliotek samt företags- och forskningsbibliotek.

Under innevarande budgetår har under anslaget Bidrag till folkbibliotek även anvisats medel för bibliotekarieutbildning. Dessa medel används för utbildning av vissa bibliotekarier vid folkbiblioteksfilialer, vilka har biblioteksarbetet som bisyssla. Kungl. Maj:t föreslår att bibliotekshögskolan fr. o. m. budgetåret 1974/75 skall svara för uppgiften att meddela utbildning för denna personalkategori. Avsikten är att utbildningen liksom hittills skall omfatta dels en korrespondenskurs, dels en intensivkurs. Ett av skolöverstyrelsen framfört förslag att i utbildningen också skall ingå en praktikperiod om två veckor har departementschefen ej biträtt.

Den föreslagna grundutbildningen för deltidsanställd bibliotekspersonal har behandlats i motionen 1974: 301. Motionärerna framhåller att skolöverstyrelsens förslag utgör ett försök att höja denna bibliotekspersonals utbildning såväl i omfattning som kvalitativt och att praktiken är att se som en integrerad del av utbildningen.

Värdet av praktiska moment i olika utbildningar och av arbetslivserfarenhet över huvud taget är väl dokumenterat. Ifrågavarande personal har emellertid ofta ett annat arbete eller en annan uppgift av heltidskaraktär, som i hög grad binder dem vid hemorten. Detta talar för en begränsning av sådana obligatoriska utbildningsmoment som flertalet måste fullgöra på en annan ort än hemorten. Främst med hänsyn härtill har utskottet funnit sig böra acceptera att den ifrågavarande utbildningen får det innehåll som Kungl. Maj:t förordat. Utskottet avstyrker sålunda yrkandet i motionen 1974: 301. Sedan någon tids erfarenhet vunnits synes det utskottet motiverat att frågan om en praktikperiod tas upp till förnyad prövning.

Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning tillstyrker utskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motionen 1974: 301 godkänner i propositionen 1974: 1 förordade riktlinjer för utbildning av viss bibliotekspersonal,
2. att riksdagen till *Bibliotekshögskolan: Utbildningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 4 386 000 kr.

14. Bibliotekshögskolan: Undervisningsmateriel m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten E 28 (s. 291—292) och hemställer

att riksdagen till *Bibliotekshögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 689 000 kr.

15. **Journalisthögskolorna.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten E 29 (s. 292—293) och hemställer

att riksdagen till *Journalisthögskolorna* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 6 195 000 kr.

16. **Socialhögskolorna.** Kungl. Maj:t har under punkten E 30 (s. 293—296) föreslagit riksdagen att till Socialhögskolorna för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 28 831 000 kr.

Utskottet

Sedan budgetåret 1972/73 är antalet intagningsplatser vid socialhögskolorna 1 950. Av dessa avser 1 170 social linje och 780 förvaltningslinje. För nästa budgetår räknar departementschefen med oförändrat antal intagningsplatser. Med anledning av vad därom anförts i propositionen 1974: 1 vill utskottet framhålla att det inte funnit anledning till erinran mot att nämnden för socionomutbildning medges besluta om begränsade överföringar av intagningsplatser från en linje till en annan.

Kungl. Maj:t föreslår att förevarande anslag räknas upp med 1 374 000 kr., varav 9 000 kr. avser förstärkning av anslagsmedlen för bokinköp m. m. Utskottet tillstyrker förslaget. Utskottet vill emellertid påpeka att det härvid förutsatt att Kungl. Maj:t genom sedvanlig proposition beträffande anslag på tilläggsstat eller genom utnyttjande av tillgängliga medel kommer att tillgodose behovet av särskilda medel för bokinköp till socialhögskolan i Östersund. Högskolan i Östersund inrättades den 1 juli 1971 och har uppenbarligen otillräckliga biblioteksresurser. Med hänsyn till att inom högskolan pågår en utredning, vars syfte är att få det totala kompletteringsbehovet helt klarlagt och att presentera en plan för biblioteksupprustningen, har utskottet ansett sig böra avstå från att nu föreslå riksdagen att anvisa ytterligare medel under detta anslag i syfte att möjliggöra en reell upprustning av Östersundshögskolans bokbestånd. Det bör framhållas att högskolans svårigheter i nu berört avseende delvis är betingade av att på orten inte finns tillgång till ett vetenskapligt bibliotek.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Socialhögskolorna* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 28 831 000 kr.

17. **Fortbildning av socionomer, journalister m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 31—E 35 (s. 296—304) och hemställer

1. att riksdagen godkänner i propositionen 1974: 1 förordade riktlinjer för fortbildning av journalister,

2. att riksdagen till *Fortbildning av socionomer, journalister m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 850 000 kr.,
3. att riksdagen till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 479 000 kr.,
4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna avtal om fortsatt samarbete angående verksamheten vid Ericastiftelsen,
5. att riksdagen till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 956 000 kr.,
6. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna avtalet den 17 december 1973 med Stockholms kommun, Handelshögskoleföreningen i Stockholm och Handelshögskolan i Stockholm om ändringar i avtalet den 23 januari 1954 angående Handelshögskolan i Stockholm,
7. att riksdagen till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 2 983 000 kr.,
8. att riksdagen till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 385 000 kr.

Gemensamt för universitet och högskolor

18. **Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 36—E 41 (s. 305—315) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* ett förslagsanslag av 37 910 000 kr.,
2. till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* ett reservationsanslag av 19 364 000 kr.,
3. till *Förvaltningarna vid universiteten m. m.* ett förslagsanslag av 46 348 000 kr.,
4. till *Lokalkostnader vid universiteten m. m.* ett förslagsanslag av 271 413 000 kr.,
5. till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.,
6. till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* ett förslagsanslag av 3 650 000 kr.

19. **Stipendier för forskarutbildning.** Kungl. Maj:t har under punkten

E 42 (s. 315—316) föreslagit riksdagen att till Stipendier för forskarutbildning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 13 985 000 kr.

Motionerna

1974: 739 av herr Fiskesjö m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen till Stipendier för forskarutbildning för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 18 932 000 kr.,

1974: 1373 av herr Helén m. fl. (fp) i vad avser hemställan att riksdagen utöver vad Kungl. Maj:t begärt beslutar

1. att inrätta ytterligare 100 doktorandstipendier till totalt 1 400 stipendier (yrkandet C 1),
2. att höja stipendiebeloppet med 2 500 kr. till totalt 13 250 kr. (yrkandet C 2),
3. att anvisa 4 550 000 kr., totalt 18 500 000 kr., för detta ändamål (yrkandet C 3).

Utskottet

Från detta anslag bestrids kostnader för dels stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier), dels — i vissa fall — doktorand- och tilläggsstipendier enligt äldre bestämmelser. Innevarande budgetår bekostas sammanlagt ca 1 300 stipendier från anslaget. Stipendium för forskarutbildning utgår med 10 750 kr.

Kungl. Maj:t har beräknat medel för ytterligare 70 stipendier. I motionerna 1974: 739 och 1974: 1373 föreslås att medel skall anvisas till 120 respektive 170 nya stipendier. Motionärerna är vidare ense om att stipendiebeloppet bör höjas, enligt motionen 1974: 739 till 13 750 kr. och enligt motionen 1974: 1373 till 13 250 kr. Till stöd för yrkandena anförs att det nuvarande stipendiebeloppet 10 750 kr. varit oförändrat sedan år 1969.

Den nuvarande stipendietypen — doktorandstipendier — är en del av den forskarutbildningsreform om vilken 1969 års riksdag fattade beslut på grundval av förslag som avgivits av 1963 års forskarutredning. Utredningen föreslog att det dåvarande stipendiesystemet skulle ersättas av ett system med särskilda doktorandtjänster som normalt skulle kunna innehåsa högst fyra år av den som genomgår forskarutbildning på heltid. Utredningens förslag om studielön för doktoranderna genomfördes emellertid inte. Statsmakterna fattade i stället beslut om nuvarande doktorandstipendier.

Utskottet erinrar om att forskarutredningen vid sin prövning av frågan om vilken form studiestödet borde ges inte funnit några särskilt starka skäl tala för stipendiesystemet. Utredningens argumentation för den av dem valda lösningen har i propositionen 1969: 31 sammanfattande redovisats på följande sätt: En av fördelarna med ett system med

extra ordinarie tjänster är enligt utredningen att de studerande på detta sätt inordnas under de statliga sjuklöne-, sjukvårds- och pensionsbestämmelserna liksom bestämmelserna om grupplivförsäkring. Med ett lönesystem erhåller man vidare — genom skattesystemets utformning — viss differentiering av förmånerna i förhållande till inkomsttagarens ekonomiska och sociala förhållanden. Något sådant kan inte utan stort administrativt besvär åstadkommas vid ett stipendiealternativ. Man kan vidare räkna med att skatteplikten får till följd att benägenheten att skaffa sidoinkomster blir mindre än vid ett system med skattefria stipendier. Detta är ägnat att höja studieeffektiviteten.

Sedan några års erfarenhet nu vunnits av det år 1969 beslutade stipendiesystemet anser utskottet att en utvärdering bör göras av detta och att på grundval av resultatet av denna frågan om att ersätta de nuvarande stipendierna med annan finansieringsform, t. ex. någon form av beskattningsbara utbildningsarvodena, bör övervägas genom en särskild utredning eller i annan ordning. Utskottet förväntar sig att utredningsarbetet kommer att bedrivas med skyndsamhet. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet sålunda anfört om en utredning beträffande doktoranders studiefinansiering.

I avvaktan på en mer genomgripande reform har utskottet funnit sig i så måtto böra biträda förevarande motionsyrkanden att utskottet föreslår att riksdagen beslutar höja stipendiebeloppen med 1 500 kr. till 12 250 kr. Till följd härav bör under ifrågavarande reservationsanslag anvisas 2 055 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t förordat eller alltså 16 040 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 1 samt motionerna 1974: 739 och 1974: 1373 till *Stipendier för forskarutbildning* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 16 040 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om utredning beträffande doktoranders studiefinansiering.

20. Pedagogiskt utvecklingsarbete vid universiteten m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 43—E 46 (s. 316—322) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Pedagogiskt utvecklingsarbete vid universiteten m. m.* ett reservationsanslag av 11 205 000 kr.,
2. till *Universitetens datamaskincentraler* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

3. till *Kostnader för datamaskintid* ett förslagsanslag av 24 650 000 kr.,
4. till *Extra utgifter vid universiteten m. m.* ett reservationsanslag av 1 440 000 kr.

21. Motion om anslag till vissa forskartjänster inom universitetsområdet.

I motionen 1974: 1373 av herr Helén m. fl. (fp) har hemställts — såvitt nu är i fråga — att riksdagen

A. utöver vad Kungl. Maj:t begär anvisar 10 milj. kr. för inrättande av fasta forskartjänster vid universitet och högskolor, framför allt i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen,

B. begär att Kungl. Maj:t efter samråd med universitetskanslers-ämbetet och berörda forskningsråd lämnar förslag till årets riksdag om fördelningen av dessa tjänster.

I motionen anføres att den officiella synen på finansieringen av forskningen vid universitet och högskolor innebär att universitetskanslers-ämbetet i första hand skall finansiera tjänster i den reguljära universitetsorganisationen som är motiverade av forskningens och forskarutbildningens långsiktiga behov, medan forskningsråden skall svara för finansieringen av tjänster av mera projektinriktad karaktär eller tjänster som är avsedda att täcka behov av initialåtgärder på nya, icke etablerade forskningsområden. Det är emellertid enligt motionärernas mening ingen överdrift att konstatera att den strategi för forskningsfinansieringen som statsmakterna beslöt år 1969 inte fullföljts. Visserligen har återhållsamheten med att bygga ut den fasta basorganisationen för forskningen vid universitet och högskolor varit stor. Men den expansion av forskningsrådets resurser som skulle kompensera detta har inte ägt rum. Utvecklingen betyder att utrymmet för insatser inom nya områden kraftigt begränsats.

Då en stark obunden forskning har sin givna betydelse för de ekonomiska framstegen är det, anför motionärerna vidare, nödvändigt att ge den fria basforskningen bättre resurser. I fortsättningen måste universiteten och högskolorna spela en mycket mera betydelsefull roll för forskningen än vad regeringens politik givit dem möjlighet till de senaste åren, vilket bör ske genom att deras forskningsorganisation förstärks genom nya fasta forskartjänster. I motionen föreslås att riksdagen anvisar 10 milj. kr. för sådana tjänster, framför allt i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen.

Utskottet

I motionen 1974: 1373 föreslås att utöver Kungl. Maj:ts sammanlagda förslag för budgetåret 1974/75 skall anvisas 10 milj. kr. för fasta forskar-

tjänster vid universitet och högskolor, framför allt i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet först anmäla att det senare i år kommer att för riksdagen redovisa sina förslag till beslut med anledning av dels motionsyrkanden beträffande forskningspolitiken i Sverige, forskarutbildningen och forskarkarriären vid universitet och högskolor, dels riksdagens revisorers skrivelse den 29 november 1973 angående universitetsforskningen m. m.

Därest riksdagen biträder utskottets i detta betänkande framförda förslag innebär det dels att medel anvisas för inrättande budgetåret 1974/75 av följande fasta forskartjänster vid läroanstalter som lyder under utbildningsdepartementet, nämligen tio som professor, en som biträdande professor, tre som docent och fyra som forskarassistent, dels en med 22 515 000 kr. ökad medelsanvisning till forskningsråden. I fråga om åttonde huvudtiteln bör därtill erinras om att den förutnämnda propositionen 1974: 23 angående arbetsvetenskaplig utbildning och forskning i Luleå inrymmer förslag om en ny forskartjänst. Utskottet erinrar vidare om de satsningar i fråga om forskning och tekniskt utvecklingsarbete som sker under andra huvudtitlar än den åttonde.

Förslaget i motionen 1974: 1373 innebär att budgetåret 1974/75 skulle i humanistiska och/eller samhällsvetenskapliga ämnen kunna inrättas ytterligare mellan 75 och 85 tjänster som professor och biträdande professor eller 140 tjänster som forskarassistent. Som en jämförelse kan nämnas att universitets- och högskoleorganisationen sedan år 1969 tillförts sammanlagt ca 430 fasta forskartjänster (tjänster med åligganden inom forskarutbildningen).

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till de ifrågasvarande yrkandena i motionen 1974: 1373.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1974: 1373 yrkandena A och B.

Vissa forskningsändamål

22. Medicinsk forskning. Humanistisk forskning. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 47—E 48 (s. 331—333) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Medicinsk forskning* ett reservationsanslag av 58 015 000 kr.,
2. till *Humanistisk forskning* ett reservationsanslag av 11 915 000 kr.

23. Samhällsforskning. Kungl. Maj:t har under punkten E 49 (s. 334—

335) föreslagit riksdagen att till Samhällsforskning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 13 600 000 kr.

Motionerna

1974: 807 av herr Dahlberg m. fl. (s, c, fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att sameutredningen får tilläggsdirektiv att utföra en sociologisk utredning av samernas villkor,

1974: 1404 av herr Takman (vpk) vari hemställs att riksdagen utöver det begärda reservationsanslaget av 13 600 000 kr. till statens råd för samhällsforskning anvisar 35 000 kr. för en demografisk sameundersökning.

Utskottet

Kungl. Maj:t föreslår att ifrågavarande anslag till samhällsforskning räknas upp med 1 370 000 kr. I motionen 1974: 1404 yrkas en ytterligare uppräknig med 35 000 kr., vilket belopp är avsett för att täcka kostnaderna för en förstudie till en demografisk undersökning av de svenska samerna. I motionen 1974: 807 hemställs att sameutredningen skall få tilläggsdirektiv att utföra en sociologisk utredning av samernas villkor.

Sameutredningen har fått till uppgift att göra en utredning som kan läggas till grund för en samlad bedömning av vilka kompletterande åtgärder som kan och bör vidtas från samhällets sida till stöd för främst samernas språk och kultur. I uppdraget ingår att kartlägga de särskilda problem av olika slag som samerna möter i det svenska samhället. De sakkunniga skall också studera de fortgående demografiska förändringarna inom den samiska folkgruppen. För att samhällsliga stödåtgärder skall bli verksamma måste de, uttalas i direktiven för utredningens arbete, ha förankring i önskemål och strävanden hos samerna själva. Samernas egna attityder hör därför också till det som de sakkunniga bör försöka kartlägga. Med hänsyn till de ursprungliga direktivens utformning anser utskottet några tilläggsdirektiv inte behövliga för att utredningen skall kunna genomföra erforderliga sociologiska undersökningar. Yrkandet i motionen 1974: 807 avstyrks därför av utskottet.

Vad därefter beträffar yrkandet i motionen 1974: 1404 har utskottet inhämtat att sameutredningen från utbildningsdepartementets kommittéanslag fått 267 000 kr. för en demografisk undersökning av de renskötande samerna. Med hänsyn bl. a. härtill avstyrker utskottet även yrkandet i motionen 1974: 1404.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 1404 till *Samhällsforskning* för bud-

getåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 13 600 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionen 1974: 807.

24. Naturvetenskaplig forskning m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 50—E 52 (s. 335—342) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Naturvetenskaplig forskning* ett reservationsanslag av 70 130 000 kr.,
2. till *Atomforskning* ett reservationsanslag av 30 245 000 kr.,
3. till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* ett förslagsanslag av 30 320 000 kr.

25. Europeiskt samarbete inom rymdforskningen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten E 53 (s. 342—343) och hemställer

1. att riksdagen godkänner att Sverige deltar i ESRO:s vetenskapliga program även efter utgången av år 1974,
2. att riksdagen till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 9 984 000 kr.

26. Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 54—E 57 (s. 343—348) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 3 102 000 kr.,
2. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 270 000 kr.,
3. till *Kiruna geofysiska institut* ett reservationsanslag av 1 775 000 kr.,
4. till *Latinamerika-institutet i Stockholm* ett förslagsanslag av 313 000 kr.

27. Institutet för social forskning. Kungl. Maj:t har under punkten E 58 (s. 348—349) föreslagit riksdagen att till Institutet för social forskning för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 286 000 kr.

Motionen

1974: 113 av herr Helén m. fl. (fp) i vad avser hemställan att riks-

dagen under punkten E 58, Institutet för social forskning, för budgetåret 1974/75 anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 201 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 1 487 000 kr. (yrkandet A).

Utskottet

Institutet för social forskning, som inrättades den 1 januari 1972, har enligt sin instruktion till uppgift att bedriva och främja forskning rörande sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor samt att verka för samordning av sådan forskning.

I betänkandet Mål och riktlinjer för verksamheten vid ett institut för social forskning, vilket betänkande en för ändamålet tillkallad organisationskommitté avgav år 1971, föreslogs att vid institutet skulle finnas inrättade tre professorer och två tjänster som biträdande professor. Hittills är inrättade två professorer, en i socialpolitik och en i arbetsmarknadspolitik samt en tjänst som biträdande professor i forskning rörande välfärds- och levnadsnivåfrågor.

Universitetskanslersämbetet har i anslagsframställningen för budgetåret 1974/75 framhållit att en tjänst som biträdande professor med inriktning mot utvärderingsforskning inom det socialpolitiska området är synnerligen angelägen och föreslagit att denna tjänst inrättas den 1 juli 1974. Kungl. Maj:t har inte fört fram förslag om tjänsten. I motionen 1974: 113 yrkas att denna tjänst inrättas.

Sedan motionen väcktes har Kungl. Maj:t uppdragit åt institutet att genomföra en replikation av 1968 års levnadskostnadsundersökning till en kostnad av högst 1 297 000 kr. Beloppet skall utbetalas från elfte huvudtitelns kommittéanslag. Utskottet anser att medelsanvisningen under åttonde huvudtiteln till institutets verksamhet bör kunna begränsas till 1 286 000 kr. i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker därför motionen 1974: 113 yrkandet A.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 113 yrkandet A till *Institutet för social forskning* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 286 000 kr.

28. Bidrag till Institutet för internationell ekonomi m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna E 59— E 63 (s. 349—353) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* ett anslag av 875 000 kr.,
2. till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* ett anslag av 860 000 kr.,

3. till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* ett anslag av 399 000 kr.,
4. till *Bidrag till Vetenskapsakademien* ett reservationsanslag av 5 430 000 kr.,
5. till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Statens utlåningsfonder

29. **Lånefonden för studentkårlokaler.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten IV:6 (s. 471—472) och hemställer

1. att riksdagen medger att under budgetåret 1974/75 lån får beviljas från lånefonden för studentkårlokaler intill ett sammanlagt belopp av 20 000 000 kr.,
2. att riksdagen till *Lånefonden för studentkårlokaler* för budgetåret 1974/75 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 28 mars 1974

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund (s), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Karlsson i Mariefred (c), fru Lantz (vpk), fröken Rogestam (c) och herr Molin (fp).

Reservation

vid *punkten 21* (Motion om anslag till vissa forskartjänster inom universitetsområdet) av herr Molin (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med »Med anledning» och slutar med »motionen 1974: 1373» bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet påpeka att tillskottet av fasta forskartjänster vid universitet och högskolor hittills under 1970-talet varit mycket litet. Detta har bland annat fått till följd att den i 1969 års forskarutbildningsreform förutsedda ökningen av kursundervisningen för och handledningen av forskarstuderande till stor del uteblivit. Det har också medfört att en successivt minskande andel av

den samlade forskningen nu utförs vid universitet och högskolor, medan en relativt stigande andel av forskningen sker inom förvaltningen och vid fristående institut.

Utskottet erinrar om att riksdagen tidigare vid flera tillfällen haft att ta ställning till motionsyrkanden om en plan för utbyggnad av forskarutbildningen. Om en sådan plan hade upprättats skulle bristerna och obalansen i dag ha varit mindre framträdande. Utskottet finner det angeläget att man tar till vara möjligheterna till en omedelbar upprustning av handledarresurserna. Därigenom skulle i någon mån intentionerna med 1969 års forskarutbildningsreform bli förverkligade.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till förslaget i motionen anvisar 10 milj. kr. för inrättande den 1 juli 1974 eller snarast möjligt därefter av ytterligare ett antal fasta forskartjänster vid universiteten och de högskolor som lyder under universitetskanslersämbetets förvaltningsområde. Utskottet föreslår vidare att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t för riksdagen snarast möjligt redovisar förslag om hur anslagsbeloppet bör disponeras. Särskild hänsyn skall därvid tas till de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna, där relationstalet mellan antalet fasta forskartjänster och antalet forskarstuderande är särskilt ogynnsamt.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1373 yrkandet A till *Vissa forskartjänster inom universitets- och högskoleområdet* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,
2. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1373 yrkandet B som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande förslag till riksdagen om dispositionen av ifrågavarande förslagsanslag.

